

แง่คิดจากประเด็นการใช้วิธีโคลนนิ่งขยายพันธุ์สิ่งมีชีวิต
(CLONING)

.....ระพี สาคริก

ในช่วงระหว่างวันที่ 5-6 มีนาคม 2540 ที่ผ่านมา ขณะที่ผู้เขียนปฏิบัติงานอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา ก็ได้ยิน รายงานข่าวจากสื่อมวลชน ทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุและติดตามมาด้วยหนังสือพิมพ์หลายฉบับ เรื่อง "ผลสำเร็จจากการวิจัยใช้วิธีโคลนนิ่งขยายพันธุ์สัตว์ ใ้ทำให้ประธานาธิบดีบิลล์ คลินตัน แห่งสหรัฐอเมริกา สั่งกำชับไม่ให้สนับสนุนงานวิจัยเพื่อใช้วิธีโคลนนิ่งกับมนุษย์" โดยเน้นถึงผลเสียหายในค่านศีลธรรม จริยธรรม และสังคมอย่างสำคัญ

ผู้เขียนทราบรายงานข่าว เรื่องนี้ขณะอยู่ระหว่างการทำงานฝึกรบมออาชีพร่วมกับชาวบ้าน ทันทีที่ทราบทำให้คิดทบทวนความทรงจำย้อนกลับไปถึงช่วงประมาณปี พ.ศ.2503 ซึ่งวงการกล้วยไม้นานาชาติเริ่มนำวิธีโคลนนิ่งมาใช้ขยายพันธุ์กล้วยไม้ในช่วงแรก ๆ โดยมีวัตถุประสงค์สองแนวทางด้วยกัน

แนวทางหนึ่ง เนื่องจากกล้วยไม้ลูกผสมซึ่งได้จากการเพาะเมล็ดบางต้นมีลักษณะโดดเด่นเป็นพิเศษ ซึ่งในด้านมูลค่าย่อมมีราคาสูงด้วย และโดยจิตวิทยาทำให้หลายคนอยากได้ไว้เป็นเจ้าของ อีกทั้งยังต้องการจะมีเป็นจำนวนมากเพื่อหวังทำการค้าหารายได้ ซึ่งหากใช้วิธีเพิ่มปริมาณด้วยการตัดแยกธรรมชาติ ๆ ย่อมไม่รวดเร็วทันการนักจึงทำให้ต้องใช้ต้นทุนการผลิตสูง ครั้นจะใช้วิธีผสมเกสรก็คงคิดว่า อาจไม่ได้ลักษณะเหมือนต้นเดิม

อีกแนวทางหนึ่ง เพื่อหวังนำวิธีการนี้มาใช้ในการพัฒนาการผลิตต้นกล้วยไม้สู่ระบบอุตสาหกรรม คงตัวอย่างเช่น ผลการผสมพันธุ์ซึ่งได้ต้นกล้วยไม้ลูกผสมที่ให้ดอกไม้เหมือนกัน แต่พบว่าบางต้นให้ดอกไม้ลักษณะเหมาะสมสำหรับนำมาใช้ปลูกตัดดอกหรือทำต้นไม้กระถางตั้งประดับในที่ต่าง ๆ ซึ่งมีธรรมชาติการผลิตและการใช้ประโยชน์ภายใต้ระบบการจัดการครั้งละมาก ๆ ซึ่งวิธีโคลนนิ่งมีผลตอบสนองได้อย่างสอดคล้องกัน

คำว่า "โคลน" (clone) มีความหมายตรงกับศัพท์ชาวบ้าน ซึ่งนิยมใช้คำว่า "ต้น" กันมาแต่ช่วงซึ่งยังใช้คำว่า "เล่นกล้วยไม้" มาแต่อดีตอันยาวนาน เมื่อพบว่ากล้วยไม้ต้นหนึ่งต้นใดกำลังให้ดอกงามเด่นเป็นที่น่าสนใจ และมีอีกต้นหนึ่งนำกล้วยไม้อีกต้นหนึ่งมาแสดง โดยที่เห็นว่าดอกไม้ลักษณะใกล้เคียงกันมาก อาจมีผู้กล่าวยืนยันว่า "เป็นต้นเดียวกัน"

บางคนคงสงสัยว่า เหตุใดจึงกล่าวว่าเป็นต้นเดียวกัน ทั้ง ๆ ที่เห็นอยู่ชัด ๆ ว่ามีสองต้นและปลูกอยู่คนละกระถาง แต่ในวงการกล้วยไม้ก็เป็นที่ทราบกันดีว่า ความหมายของคำว่า "ต้นเดียวกัน" หมายถึงในองค์ กล้วยไม้สองต้นซึ่งเห็นอยู่ในขณะนั้นมาจากต้นเดิมต้นเดียวกัน หรือถ้าจะกล่าวโดยใช้หลักความจริงก็คงพูดได้ว่า ถ้อยลักษณะทางพันธุศาสตร์อยู่บนรากฐานเดียวกัน แม้จะได้รับการเพิ่มปริมาณแต่วิธีการย่อมไม่ทำให้ลักษณะดังกล่าวต้องเปลี่ยนแปลงไป ถ้าพบว่ามีความแตกต่างกันไปบ้างก็คงสืบเนื่องมาจากปัจจัยในด้านสภาพแวดล้อม ทั้งจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและการปฏิบัติโดยคนผู้เกี่ยวข้อง

ดังนั้น ภาษาชาวบ้านจึงอธิบายกันว่า "ต้นเดียวกันหมายถึงกล้วยไม้ซึ่งแต่เดิมเกิดจากเมล็ดเดียวกัน" แม้ใช้วิธีการขยายพันธุ์โดยการตัดแยก โดยที่ไม่ทำให้ลักษณะทางพันธุศาสตร์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งฟังดูแล้วทำให้เข้าใจได้ไม่ยาก และจากประสบการณ์เท่าที่อยู่ในคณะกรรมการกร่างกฎระเบียบในการตั้งชื่อกล้วยไม้ลูกผสมของนานาชาติมานานหลายสมัย ใครจะขออนุญาตนำเอาหลักในค่านจริยธรรมสิ่งหนึ่งซึ่งถือปฏิบัติอย่างเด่นชัดมานานมากแล้วฝากไว้แก่บรรดานักบัญญัติศัพท์ทั้งหลาย

สิ่งใดที่ชาวบ้านเรียกกันจนเคยชินแล้ว ในด้านวิชาการจะไม่เข้าไปแตะต้อง และไม่นำมาแปลความให้เป็นอย่างอื่นโดยถือว่าเป็นคำซึ่งมีสื่อความหมายเฉพาะตัว หากเข้าใจประเด็นนี้ได้ เราคงจะไม่พบกับศัพท์บัญญัติขึ้นมาใหม่ ๆ โดยไม่คำนึงว่าชาวบ้านจะเข้าใจได้ยากง่ายแค่ไหน หรืออาจกล่าวว่า กลุ่มผู้รู้ในบ้านเรามักคิดในสิ่งซึ่งสวนทางกันกับความเข้าใจของชาวบ้าน อันควรถือว่าคือพื้นฐานของสังคม

ทำให้เห็นภาพความจริงได้ชัดเจนว่า การจัดการศึกษาซึ่งห่างความเป็นธรรมชาติภายในรากฐาน ทำให้
คนในสังคมที่เราแต่ละคนมีส่วนร่วมอยู่ด้วย จำต้องสูญเสียวัฒนธรรมลึกซึ้งยิ่งขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งมาถึงช่วงนี้ก็
ยิ่งมองไม่เห็นว่าจะเข้าถึงจุดเริ่มต้นแก้ไขได้อย่างจริงจังให้เชื่อมกันได้

อนึ่ง หลังช่วงปี พ.ศ.2506 ซึ่งมีการประชุมกล้วยไม้โลกครั้งที่ 4 ที่สิงคโปร์แล้ว วงการกล้วยไม้นานาชาติ
ก็ได้สะท้อนความสนใจที่จะนำเอาวิธีโคลนนิ่งมาใช้ในการขยายพันธุ์กล้วยไม้โดยที่มีความเคลื่อนไหวกว้างขวางยิ่งขึ้น
ในช่วงนั้นได้มีการกล่าวขวัญถึงผลงานของ ศาสตราจารย์ มอริล ชาวฝรั่งเศส ซึ่งโคคเค้นมาก แต่ในช่วงเริ่มแรก
ก็ยังไม่มีการนำออกเผยแพร่กว้างขวางเท่าที่ควร ยิ่งในกลุ่มบุคคลผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับกล้วยไม้ซึ่งมีธรรมชาติของ
ความกระตือรือร้นค่อนข้างสูง เนื่องจากธรรมชาติของธุรกิจมักทำให้คนปีบงความรู้ในด้านเทคนิค

ดังได้กล่าวแล้วว่าผู้เขียนเรื่องนี้มีโอกาสเข้าไปอยู่ในคณะกรรมการร่างกฎระเบียบการจดทะเบียนตั้ง
ชื่อกล้วยไม้ลูกผสมของสากลมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2506 คิดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ทราบเรื่องราวความเคลื่อนไหว
อย่างต่อเนื่องกันมาโดยตลอด

หลังจากปี พ.ศ.2506 เป็นต้นมา เมื่อเริ่มรู้สึกถึงความเคลื่อนไหวในเรื่องนี้และทราบว่า มีผู้เริ่มนำปฏิบัติ
กว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะในแวดวงผู้ปลูกกล้วยไม้บนพื้นฐานธุรกิจในประเทศใหญ่ ๆ ซึ่งมีความก้าวหน้าในด้าน
วิทยาศาสตร์ เมื่อหวนกลับไปพิจารณาในช่วงเริ่มต้นได้ไม่นานนัก เราเคยสนใจมองการจำแนกพันธุ์กล้วยไม้ถึง-
รายละเอียดก็แต่เพียง ระดับแต่ละชนิด และพิจารณากฎเกณฑ์การจดทะเบียนตั้งชื่อคู่ผสมถึงระดับแต่ละชนิดเท่านั้น

หลังจากช่วงปี พ.ศ.2506 ผ่านพ้นมาได้ไม่นานนัก เมื่อเริ่มต้นรู้สึกถึงความเคลื่อนไหวของการขยายพันธุ์
กล้วยไม้โดยวิธีโคลนนิ่งซึ่งนำมาใช้ในระบบการผลิตเพื่อการค้า จึงได้มีแนวคิดที่จะให้มีการกำหนดกฎระเบียบ
สำหรับใช้ในการจดทะเบียนตั้งชื่อโคลนหรือต้นบนพื้นฐานพันธุศาสตร์ (clonal registration) เพราะ
เล็งเห็นว่า อาจมีผู้ปลูกกล้วยไม้ลูกผสมต้นใดต้นหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นใหม่และมีลักษณะโคคเค้นในการนำมาใช้ในระบบการ-
ผลิตกล้วยไม้เป็นอุตสาหกรรม ซึ่งย่อมมีการนำมาขยายพันธุ์เป็นปริมาณมาก ๆ ในขณะที่รายอื่นอาจพบในต้นอื่น ๆ
ด้วย ถ้าไม่จดทะเบียนตั้งชื่อต้นเพื่อนำมาขยายพันธุ์เพิ่มปริมาณแล้ว ทำให้ไม่อาจนำมาสื่อความหมายได้ชัดเจน . .

ผู้เขียนยังจำได้ดีว่า จากช่วงนั้นมา เมื่อมีการบรรยายถึงเรื่องโคลนนิ่งไม่ว่าที่ไหน คนมักปรารภเป็นครั้ง
คราวแทรกไว้ว่า ในอนาคตคงจะก้าวหน้าไปถึงการทำโคลนนิ่งมนุษย์ แต่เท่าที่สังเกตจากผลซึ่งสะท้อนกลับ แพบทุก
ครั้งที่กล่าวถึง มักมีเสียงแสดงความรู้สึกขบขันมากกว่าการเก็บมาคิดวิเคราะห์ที่จะลึกอย่างจริงจัง ซึ่งความจริง
แล้วหาให้พูดเล่นไม่ หากใช้หลักการเป็นพื้นฐานการพิจารณา โดยที่เชื่อว่าการใช้หลักการสามารถนำไปสู่การรู้
ความจริงซึ่งปรากฏขึ้นในอนาคตและภาวะสูญสลาย ได้ทุกเรื่อง

จากหลักความจริงดังกล่าวทำให้รู้ว่า สังคมของมนุษย์นั้น ลงได้เริ่มต้นขึ้นไม่ว่า ณ จุดไหนย่อมหยุดได้ยาก
กับอีกสิ่งหนึ่งคือ มองเห็นทุกชีวิตและทุกสิ่งมีเหตุมีผลเชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกันทั้งหมดไม่ว่าจะเริ่มต้นจากจุดไหน ซึ่ง
เท่าที่เป็นมาแล้วเริ่มจากต้นไม้ก่อน แล้วก็จะสานถึงสัตว์และมนุษย์ในที่สุด แม้แต่รูปแบบจะมีเงื่อนไขแตกต่างกันไป
แต่ก็เลสมนุษย์ย่อมทำให้จะผ่านเงื่อนไขเหล่านั้นลงไปได้ในที่สุด

ช่วงนั้นเรายังเชื่อมั่นอย่างชัดเจนว่า ถ้านำเนื้อเยื่อของต้นไม้จากส่วนซึ่งไม่ใช่เพศมาขยายพันธุ์ด้วยวิธีนี้แล้ว
จะได้ลักษณะทุกอย่างบนพื้นฐานพันธุกรรมเหมือนต้นเดิมหมดโดยที่มองข้ามปัจจัยในด้านเทคโนโลยี ในเมื่อเซลล์ของ
สิ่งมีชีวิตไม่ว่าต้นไม้หรือสัตว์ ได้ถูกคนจำแนกออกไว้เป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกคือ เซลล์เนื้อหนึ่งมั่งสารธรรมดา ซึ่งเซลล์
กลุ่มนี้มีทั้งที่แบ่งตัวออกมาจากของเก่าและที่ตายไปตามอายุไซ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือ เซลล์ซึ่งทำหน้าที่สืบพันธุ์ ได้แก่
เซลล์เชื้อของตัวผู้และเซลล์ไข่ของตัวเมีย ซึ่งถือกันว่าทำหน้าที่สืบทอดเชื้อสายชีวิตสู่ชั่วลูกหลานไหลต่อไปได้เรื่อย ๆ

แม้กระนั้น การขยายพันธุ์ด้วยวิธีโคลนนิ่งโดยนำปฏิบัติจากเซลล์ในกลุ่มเนื้อหนึ่งมั่งสารธรรมดา ๆ หากพิจารณา

ได้ลึกซึ้งถึงแก่นน่าจะพบว่า ภายในรากฐาน เซลล์สมองกลุ่มนี้ย่อมมีจุดร่วมเป็นหนึ่งเดียวกันซึ่งผู้ถูกเรียกว่าเป็น นักวิทยาศาสตร์ หลายคนมักมองไม่ถึงยังเป็นคนซึ่งมีพื้นฐานธรรมชาติอยู่ในดินร่อนดั่งจะพบว่า ทั้ง ๆ ที่การแย่งแยกกกลุ่มก็เกิดจากการกระทำของคนกลุ่มหนึ่ง แต่คนอีกกลุ่มหนึ่งกลับมองไม่เห็นจุดร่วม จึงทำให้คนในห้องดินเซตร้อนถูกคนจากกลุ่มตะวันตกทดลองให้ต้องตกเป็นทาสได้ง่าย ๆ ไม่ว่าจะ เป็นนักวิทยาศาสตร์เก่งกาจแค่ไหน คงมองจากพื้นฐานซึ่งแยกส่วนไว้แล้วด้านเดียว หากได้เฉลียวใจไม่ว่า ไม่เช่นนั้นแล้วคนซึ่งเป็นผลจากการขยายพันธุ์โดยวิธโคลนนิ่ง คงไม่มี เซลล์ เพศผู้และเพศเมียให้นำมาผสมพันธุ์ต่อไปได้

ทำให้รู้สึกที่น่าจะถือเป็นธรรมชาติของ "คน" ซึ่งถูกเรียกว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์ ยิ่งเรียกตัวเองด้วย ส่วนใหญ่ก็มีแนวโน้ม "ความถนัด" ในการนำความคิดของตนไปสู่ทิศทางซึ่งมีการจำแนกแยกแยะกิ่งก้านสาขาอย่างยากที่จะชลอความเร็วของตัวเองลงมา เพื่อมองเห็นอีกด้านหนึ่งได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดัง เช่นที่ เคยรับฟังคำปรารภจากบางคนว่า สมัยที่ยัง เรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาซึ่งเน้นพื้นฐานด้านการจัดการ ก็ได้รับรางวัลในฐานะที่เป็นผู้ที่สามารถจำแนกแยกแยะหัวข้อได้มากที่สุดจากเรื่อง เพียงเรื่องเดียว

ความจริงแล้ว ความรู้ทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับโคลนนิ่งก็เป็นที่ทราบ ๆ กันมาช้านานแล้ว แต่ในบรรยากาศของประเทศ เซตร้อนเช่นไทย เราก็พอจะเห็นกันได้ชัดเจน จากผู้ซึ่ง เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลไปศึกษาเริ่มจากเมืองฝรั่ง แต่หลังจากกลับมาก็มักนำคำร่ำกับ เข้าสู่หากนำเอาเพียงไปปริศนาลึกลับมาอ้าง เพื่อหวังผลอย่างอื่น บางครั้งอาจนำมาพูดในระหว่างคนพวกเดียวกันเอง เพื่อแสดงให้เห็นว่าใครจะเก่งกว่ากัน โดยขาดการนึกถึงชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ซึ่งควรถือว่าคือกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง ซึ่งไม่เพียงนำความรู้ลอกเผยแพร่สู่คนกลุ่มนี้ หากอีกด้านหนึ่งควรมีจิตสำนึกที่จะไม่ทำสิ่งใดให้เกิดผลเสียหายแก่คนทั้งหลายในอนาคตด้วย

จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2509 ระหว่างที่ผู้เขียนถูกเชิญไปเป็นวิทยากรบรรยายทางวิชาการในที่ประชุมกล้วยโลกครั้งที่ 5 ที่เมือง ลอนดอน มลรัฐ แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา จึงพบว่ามีการนำ เครื่องมือทำโคลนนิ่งมาสาธิตมาแสดงการใช้กับกล้วยไม้ โดยบริษัทผลิตและค้ากล้วยไม้ใหญ่และเก่าแก่จากประเทศหนึ่งในยุโรปตะวันตก แต่ก็มี การปิดบังรายละเอียดในการทำเอาไว้โดยอ้างว่า เป็นความลับทางการค้า

แม้ขณะนั้นฝ่ายจัดการจะไม่ยอมเปิดเผย และอ่านได้ว่าฝ่ายที่นำมาแสดงมีวัตถุประสงค์ที่จะโฆษณาหาลูกค้าซึ่งมาจ้างให้คนทำให้ออกมาคน ผู้เขียนได้ถ่ายภาพไว้หลายแห่งมุมจากพื้นฐานความรู้สึกนึกคิดของตน พร้อมทั้งพยายามเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงการพูดคุยกับบรรดาผู้คนจากหลายแหล่งเท่าที่จะกระทำได้ แม้ไม่มากนัก หลังจากเดินทางกลับเมืองไทยแล้วยังได้ทำการค้นหาข้อมูลเก่า ๆ ซึ่งเชื่อว่ามีอยู่แล้วในที่ต่าง ๆ จึงได้แนวคิดนี้ ออกมานำเผยแพร่ โดยที่อีกด้านหนึ่งคิดว่า ใครก็ตามและไม่ว่าจะทำงานอยู่ในสถาบันไหนถ้าสนใจและมีความพร้อมที่จะลงมือทำ คนก็จะให้การสนับสนุน

จากนั้นมา เมื่อมีโอกาสพูดคุยเกี่ยวกับโคลนนิ่งของกล้วยไม้ คนได้พูดแทรกไว้เป็นครั้งคราวทำนองว่า ถ้าหากมนุษย์สามารถพัฒนาทั้งความรู้และเทคนิคในเรื่องนี้ก้าวไปจนถึงขั้นนำเอาชิ้นส่วนของคนมาทำได้ คงสร้างภาวะสับสนให้แก่สังคมอย่างถึงที่สุด และทุกครั้งที่พูด เรื่องนี้จะมีแนวคิดจากผู้ฟังแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งหัวเราะเสมือนเป็นเรื่องขบขัน อีกส่วนหนึ่งดูเหมือนไม่สนใจเอาเลยหรืออาจรู้สึก ว่า พูดไม่เป็นเรื่อง

ในช่วงหลัง ๆ ถ้าเป็นคนสนใจสังเกตการเปลี่ยนแปลงและเก็บมาคิดวิเคราะห์หาเหตุผลให้ลึกที่สุดบนพื้นฐานความรู้ความสามารถของแต่ละคนน่าจะพบว่า ไม่ว่า เรื่องใดจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาวะสับสนรุนแรงยิ่งขึ้น หากนำความรู้สึบบนพื้นฐานดังกล่าวแล้วมาใช้พิจารณา เรื่องนี้ ก็คงจะเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้นจึงไม่รู้สึกแปลกใจอะไรมากกว่าภาพซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสัจธรรมของโลกชัดเจนยิ่งขึ้น

ทำให้หวนกลับมาพิจารณาที่ตัวเองแล้วตั้งคำถามขึ้นว่า ตัวเราเกิดมาเพื่ออะไร และหลังจากเกิดแล้ว มีวิธี

การเปลี่ยนแปลงซึ่งกำหนดจากรากฐานจริงของคนที่มุ่งไปพบกับสภาพอย่างไร แต่ละคนย่อมหาคำตอบให้เองในที่สุด

อนึ่ง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งปรากฏหลากหลายเป็นสังขรรมยุรบนพื้นฐานของโลกอย่างอิสระ ถือเป็นสิ่งที่บุคคลใดแม้กลุ่มใด ไม่อาจกำหนดทิศทางให้เป็นไปตามความปรารถนา หากคงต้องเป็นไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงโดยอิทธิพลของบรรยากาศธรรมชาติอย่างปฏิเสธเสียมิได้

อย่างไรก็ตาม ถ้ามองเห็นภาพดังกล่าวได้ถึงความจริงย่อมยอมรับได้ และสานวิถีการมองทวนกลับมาสู่อีกด้านหนึ่งทำให้พบว่า ทุกคนมีโลกาสันหาความจริงซึ่งปรากฏอยู่แล้วในรากฐานตนเอง หากสามารถรักษาไว้ให้มีอิสระอยู่ได้อย่างมั่นคง ย่อมพบกับสิ่งอันล้ำลึกด้วยคุณค่าซึ่งสามารถกำหนดวิถีการเปลี่ยนแปลงต่อไปด้วยตนเองอย่างรู้เหตุและผล ในขณะที่ชีวิตยังคงดำเนินต่อไปจนถึงวาระอันถือเป็นที่สุด และความหมายของคำว่า "ที่สุด" ย่อมถูกกำหนดจากรากฐานตนเองอีกเช่นกัน

แม้จะมีการแย้งว่า ถ้านำคนดีมาทำโคลนนิ่งย่อมมีโอกาสได้คนดีเพิ่มขึ้น แต่ถ้าเข้าใจหลักความจริงซึ่งซับซ้อนอย่างชัดเจน อีกทั้งผู้หน้าปฏิบัติได้แล้วย่อมเห็นแล้วว่า ร่างกายกับจิตใจมนุษย์แต่ละคนต่างก็มีรากฐานที่อิสระหาใช่เป็นสิ่งผูกติดกันไม่ การที่เกิดภาวะผูกติดกันสืบเนื่องมาจากกิเลสซึ่งเข้าไปแอบแฝงอยู่ เช่นเดียวกับ การนำเอาเซลล์เนื้อเยื่อซึ่งไม่ใช่ส่วนที่ทำหน้าที่ทางเพศมาเพาะเลี้ยง โดยที่เชื่อว่าเป็นเซลล์ซึ่งไม่มีหน้าที่สืบพันธุ์จริง ๆ แล้วการนำมาจากจำแนกออกเป็นสองพวก เกิดจากการมองสู่ด้านนอกเท่านั้น ไม่เช่นนั้นชีวิตที่เกิดจากผลการปฏิบัติคงไม่อาจสืบพันธุ์ต่อไปได้ แต่ก็ได้เป็นเช่นนั้นไม่

ดังนั้น การนำเอาชิ้นส่วนซึ่งเป็นด้านวัตถุของสัตว์ สิ่งของคน มาใช้เพิ่มปริมาณ จึงไม่น่าจะทำให้เชื่อมั่นว่าจะมีการสืบทอดคุณภาพจิตใจให้มีผลอย่างแท้จริง "คงต้องหันไปพิจารณาที่คนคิดและนำไปปฏิบัติ เพื่อค้นหาความจริง ซึ่งแอบแฝงอยู่ในรากฐานและเน้นความสำคัญที่หนักมากกว่า เพื่อหวังอ่านผลที่พึงได้รับถึงสังขรรมยุรโดยแท้" โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "เมื่อคนมีความอยากที่จะทำ ย่อมมีข้ออ้างเป็นธรรมคา" หากเข้าใจได้ย่อมไม่ถือสาโดยที่เห็นว่า "เป็นเรื่องระหว่างคนกับโลก"

ก่อนที่จะสรุปผลการพิจารณาว่า ถ้ามีการนำคนมาทำโคลนนิ่ง จะมีผลอย่างไรติดตามมา คงต้องพิจารณาศึกษาค้นหาความจริงที่พื้นฐานสังคมเท่าที่เป็นมาแล้วจนถึงปัจจุบัน และใช้ความจริงที่พบแล้วเป็นพื้นฐาน เพื่อช่วยให้มองเห็นภาพได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากเงื่อนไขซึ่งได้ชี้ไว้แล้วเป็นสิ่งกำหนดทุกสิ่งให้เป็นไปตามกระแสอย่างไม้อาจปฏิเสธได้

สิ่งซึ่งผ่านพ้นมาแล้วได้ทำให้สรุปความจริงได้ว่า คนกลุ่มใหม่มีอำนาจเหนือกว่า ย่อมมีอิทธิพลกำหนดให้ด้านที่ด้อยกว่าต้องตกอยู่ในสภาพเป็นฝ่ายสนองประโยชน์ให้กับอีกด้านหนึ่ง เพียงแค่มองภายในกรอบของไทยก็จะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังจะพบว่าในอดีตคนไทยเคยอยู่กับดินกำเนิกโดยที่มีการลงรากฐานความรักด้วยจิตสำนึกที่ผูกพันอยู่กับท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง การเกษตรกรรมซึ่งมีสังขรรมยุรเป็นฐานหรืออาจกล่าวได้ว่า "การเกษตรคือวัฒนธรรมท้องถิ่น" มาถึงบัดนี้เปลี่ยนแปลงมาเป็นการค้าขายข้ามชาติมุ่งสู่ชาติซึ่งมีอำนาจเหนือกว่า กระทั่งการนำคนไทยออกไปขายทั้งชีวิต หรืออาจกล่าวได้ว่า "ธุรกิจการค้าคนท้องถิ่นเคียงกันได้เจริญก้าวหน้ามาถึงขั้นทำเป็นอุตสาหกรรมอย่างเป็นลำเป็นสันแล้ว" คนภาคเกษตรกรรมจึงต้องตกเป็นเหยื่อนายทุนค้าคนข้ามดิน ซึ่งเชื่อมโยงถึงข้ามชาติ

"สิ่งซึ่งสารภาพความจริงอย่างเห็นได้ชัดแจ้งซึ่งใครซ่อนมาชี้ไว้เป็นตัวอย่างก็คือ กรมส่งเสริมการส่งออก" ซึ่งเสด็จผลได้มุ่งสนองประโยชน์แก่ชีวิตคนต่างชาติ โดยเน้นชาติที่มีอำนาจเหนือกว่า และกระทรวงแรงงาน ซึ่งมีการตั้งขึ้นมาภายหลังโดยมีส่วนหนึ่งของบทบาทแม้ให้การคุ้มครองแรงงานไทยแต่ก็ยอมรับสภานุการส่งแรงงานคนท้องถิ่นไปขายต่างชาติ" ซึ่งเป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นอย่างปฏิเสธไม่ได้

ถ้ามองปัญหาอย่างไม่ยึดติดอยู่กับรูปแบบมากเกินไปจนไม่อาจผ่านลงไปถึงหลักความจริงคงพบว่า การนำวิธีโคลนนิ่งมาใช้กับพืช แม้ภาพซึ่งเห็นได้ชัดเจนสำหรับในเมืองไทยก็ถือการใช้กับกล้วยไม้ เพื่อหวังสนองประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรมซึ่งในช่วงหลัง ๆ ได้กระจายไปสู่พืชผลอย่างอื่น และวันหนึ่งนอกจากนำมาใช้กับสัตว์ ย่อมสนองประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรมเหนือประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งในช่วงแรก ๆ มักมีการนำมาวาจากภาพไว้ให้ สวยหูเพื่อใช้เป็นข้ออ้าง แม้บางคนอาจมีความจริงใจแต่ก็คงสูญเสียผลจากด้านที่กล่าวแล้วไม่ได้

ชีวิตกลุ่มคนซึ่งตกอยู่ในสภาพด้วยโอกาส รวมถึงเด็กและเยาวชน กำลังตกอยู่ใต้อิทธิพลอำนาจดังกล่าว เป็นความจริงที่ปรากฏเห็นชัดเจนแล้วในปัจจุบัน และจะชัดเจนยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้กระแสอำนาจจากอีกด้านหนึ่ง หวนกลับมาทำลายหนักหน่วงยิ่งขึ้น ทั้งเรื่องยาเสพติด ฆาตกรรม โจรกรรม และอื่น ๆ แต่สังขรณ์ของคน ลง ได้เสด็จอำนาจ เข้าไปแล้วย่อมถอนตัวได้ยากดังภาษิตกล่าวว่า "ชนที่หลังเสือนั้นง่าย แต่หลังจากหลังเสือนั้นยากยิ่ง"

ดังนั้น วันหนึ่งไม่ว่าช้าหรือเร็ว ย่อมมาถึงช่วงซึ่งมีการนำเอาวิธีโคลนนิ่ง มาใช้กับคน และที่น่าจะเชื่อได้ ได้แน่หากไม่ปฏิเสธความจริงหรือคิดในลักษณะปิดตัวเอง ย่อมมาถึงยุคซึ่งอาจกล่าวได้ว่า มีการบังคับกดขี่กันด้วย กันเอง เนื่องจากไปถึงยุคผลิตคนเป็นอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจุบันก็มีระบบเกิดขึ้นแล้ว และเมื่อถึงช่วงนั้นระบบเรียกร้องซึ่งไม่เพียงขอสิทธิ แม้กระทั่งขอชีวิตก็คงไม่มีผล โดยที่ทุกสิ่งย่อมเปลี่ยนแปลงไปเป็นธรรมชาติ

แต่ก็ไม่ควรลืมนึกว่าทุกสิ่งทุกอย่างหาได้มีเพียงด้านเดียวไม่ ดังนั้นจึงย่อมมีการทำลายล้างกันเองโดย พุทธิกรรมซึ่งเกิดจากอีกด้านหนึ่งอย่างเป็นธรรมชาติ ดังจะพบกับปัญหาสังคมที่รุนแรงยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

สิ่งซึ่งผ่านพ้นมาแล้ว มีแนวโน้มมาเสริมการพิจารณาวิเคราะห์ถึงความจริงว่า คนในยุคปัจจุบันเป็นจำนวนมากขึ้น เน้นความสำคัญของวิถีชีวิตขั้นสู่อำนาจแม้ความเชื่อที่เริ่มต้นขึ้นว่า ถ้ามีอำนาจย่อมแก้ไขปัญหาสังคม ได้ผลจริงจั่ง และมองคนที่ไม่มีอำนาจว่าทำอะไรไม่ได้ แต่หลังจากเข้าไปมีอำนาจและนำไปปฏิบัติตามแนวคิดของแต่ ละคน กลับสะท้อนผลออกมาสู่ คำนตรงข้าม ประเด็นนี้หากผู้มองมาจากภายนอกมองด้วยสายตาที่กว้างไกลย่อม เห็นได้ทุกเรื่อง

หากเห็นได้จริงย่อมเข้าใจได้จึงไม่ถือสา จึงรู้ได้ว่าเป็นข้อสังเกตลักษณะหนึ่งซึ่งยืนยันความจริงตามที่ได้กล่าวไว้แล้ว ให้เชื่อมั่นได้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

สรุปแล้ว สิ่งซึ่งปรากฏเปลี่ยนแปลงอยู่ในกระแสสังคมไม่ว่าเป็นสิ่งที่ชีวิตหรืออื่นใด จึงมีเหตุผลเป็น ครุสอนเราแต่ละคนให้เข้าใจและยอมรับความจริงซึ่งมีอยู่แล้วในรากฐานตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในขณะที่ทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งสะท้อนภาพปรากฏการณ์อย่างหลากหลายจากภายนอกให้สัมผัสได้ มีการก้าวไกล อีกทั้งแตกกิ่งก้านสาขา รวดเร็วยิ่งขึ้น และเมื่อมีอีกด้านหนึ่งเป็นความจริงร่วมอยู่ด้วย ย่อมจบลงร่วมกันอย่างปราศจากสิ่งใดที่หลงเหลือ เป็นรูปแบบอีกต่อไป แม้นมนุษย์กลุ่มหนึ่งกำลังคิดจะละทิ้งโลกใบนี้ไปสู่อื่นต่อไปอีก

คงขออนุญาตฝากไว้ให้คิดไม่ว่าใครคิดได้ถึงเร็วหรือช้าว่า บุคคลใดสามารถเข้าใจถึงความจริงแล้วย่อม ไม่ทุกข์ ทำให้ทั้งสองด้านซึ่งร่วมกันมาบนพื้นฐานเดียวกันโดยตลอด สามารถบรรจบลงตรงจุดเดียวกันได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนด้วยตัวเองโดยแท้.